

TONI MORRISON

SEVGİLİ

Tərcüməçi:
İlqar Əlfi

qanun nəşriyyatı

TONI MORRISON

BELOVED

Marqaret Qarner əri və dörd övladı ilə Ohayo ştatına qaçır. Təqiblərdən qaçarkən ələ keçməmək üçün kiçik qızını qətlə yetirir. Məhkəmə zamanı qətli törətmiş ana heyrətamiz dərəcədə sakit və təmkinli davranaraq insanları təəccübləndirir. Hadisə dildən-dilə düşür. Çox keçmədən Marqaret Qarner quldarlıq əleyhinə mübarizənin simvoluna çevrilir.

Bütün bunları qəzətdən oxuyan yazıçı Toni Morrison inanılmaz dərəcədə təsirlənir. Bu əhvalat əsasında “Sevgili” romanını qələmə alır.

Roman qısa müddətdə bestsellerə çevrilir. 1988-ci ildə isə Pulitzer mükafatına layiq görülür. Əsər həm də Morrisonun Nobel mükafatına gedən yolunu açır.

Müəllif dəfələrlə toxunduğu köləlik mövzusunə “Sevgili” romanında yenidən qayıdır. Bu dəfə analıq hissələrinə köləliyin məhvədicisi təsirini qələmə alır. Qızını öldürməyi onu köləliyə verməkdən üstün tutan qadının inanılmaz həyatı, yaşadığı psixoloji sarsıntılar və azadlıq eşqi oxucunu ovsunlayır.

Toni Morrison **BELOVED**

Toni Morrison **SEVGİLİ**

Bakı, Qanun Nəşriyyatı, 2023, 384 səh.

Janr: fiction/roman/magik realizm

Ölçü: 135x210 mm

Cild: yumşaq

Çapa imzalandı: 08.12.2022

Naşir: Şahbaz Xuduoğlu
Tərcüməçi: İlqar Əlfə
Redaktor: Cəlil Cavanşir
Korrektorlar: Günəl İbrahimova,
Aytən Şamil
Texniki redaktor: Asifə Əfəndi
Mətn dizaynı: Lalə Hüseyn
Qapaq dizaynı: Rafael Qasım

Qanun Nəşriyyatı

İstanbul Copyright Awards-ın qalibi

Bakı, AZ 1102, Tbilisi pros., 76

Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18

Mobil: (+994 55) 212-42-37

e-mail: info@qanun.az

www.qanun.az

www.fb.com/Qanunpublishing

www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-38-321-8

© Qanun Nəşriyyatı, 2023

© Toni Morrison, 1987, 2004

Bu kitabın Azərbaycan dilinə tərcümə və yayım hüquqları Qanun Nəşriyyatına məxsusdur. Kitabın təkrar və hissə-hissə nəşri «Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununa ziddir.

Altmış milyondan daha çok...

*Onları xalqım adlandıracağam
Ki, xalqım deyildilər
Ona da sevgili deyəcəyəm,
Halbuki heç sevilmədi . . .*

Romalılara; 9:25

I HISSƏ

124 kinlə doluydu. Uşaq kini və qəzəbi ilə. Binada yaşayan qadınlardan bunu bilirdilər, elə uşaqlar da başa düşürdü. Onlar bu qəzəb tutmalarıyla hərəsi özünə uyğun şəkildə uzun müddət barışırdılar, amma 1873-cü ildə Seti ilə onun qızı Denver evdə tək qaldılar. Bebi Saqz – Setinin qayınanası və Denverin nənəsi öldü, oğlanlar – Hovard və Baqler on üç yaşları tamam olar-olmaz evdən qaçdılar. Baqler üçün bu hadisənin əlaməti o baxanda çiliklənen güzgü oldu; Hovard isə yenidən bişmiş piroqun üstündə iki dənə balaca əl izini görəndə dözmədi. Nə ona, nə də ki buna daha heç bir eyham gərək deyildi: nə döşəmənin üstündə ağzı aşağı çevrilmiş qazan və bir topa buğlanan noxud, nə kandarda səliqəylə, topa-topa qalaqlanan peçenye qırıqları. Onlar heç sakitlik düşməsinə də gözləmədilər – hərdən evdə aylarca sakitlik olurdu. Yox, onlar gözləmədi. İkisi də qaçdı – elə ki ev onların hər ikisinə qarşı dözmək mümkün olmayan hərəkəti bir də təkrarladı, qaçdılar. Böyük qardaşdan ikincə ay sonra ikincisi tərpendi və hər ikisi qışın oğlan çağında qadınları – nənələri Bebi Saqzı, anaları Setini, balaca bacıları Denveri Blustoun-rouddakı boz-bəyaz evdə tək qoyub getdilər. O vaxt bu evin heç nömrəsi də yox idi, çünki Sinsinnati hələ bura kimi böyüməyə macal tapmamışdı. Əslində elə Ohayo da cəmi yetmiş il-zad idi ki, ştat adlanmağa başlamışdı. Və beləliklə əvvəlcə qardaşların biri, sonra isə ikincisi heybələrində içində bəsit əşyaları olan boğçalarını

soxub çəkmələrini götürdülər və öz ədavətini bu dərəcədə aydın hiss etmək imkanı verən evlərini tərk etdilər.

Bebi Saqz heç başını da qaldırmadı. Xəstəydi, yataqda uzanmışdı və təbii ki, nəvələrinin necə getdiyini eşidirdi, amma cıncırını belə çıxarmadı. Fikirləşirdi ki, qəribədir, amma bu oğlanlar gör nə vaxtdır Blustoun-rouddakı bu evdən heç yerdə tapa bilməyəcəklərini başa düşümlər, dərk eləmirlər ki, belə bir ev daha heç yerdə ola bilməz! Qarı özünü məngənədə hiss edirdi – həyatın rəzilliyi və ölülərin qisasçı qəzəbi arasında; onun üçün yenə də yaşamaqla dirilərin dünyasını tərk etməyin, getməyin, ya da qalmağın elə bir fərqi yox idi və onu iki qorxmuş oğlan uşağının evdən qaçması az narahat edirdi. Öz keçmişi də elə bu günü kimi dözülməz idi; və madam ki, ölümün unudulmaqdan savayı hər şey gətirdiyini artıq bilirdi, gücünün olan-qalanını da göy qurşağının rəngləri barədə düşüncələrinə sərf etməyə qərar vermişdi.

– Nəsə bənövşəyi bir şey gətir mənə, əgər tapa bilsən. Ya da heç olmasa çəhrayı...

Seti onu razı salmağa cəhd edirdi – bənövşəyi və çəhrayı rəngdə parça qırıqları gətirir və qadına hətta öz dilini də göstərirdi. Əgər adamın ürəyindən rəngarənglik keçirsə, Ohayonun qışı onun üçün xüsusilə ağırdır. Səmadakı eyni tamaşa boz rəngin bütün çalarlarında gedir, Sinsinnati şəhərinin öz görkəmi isə insanda qətiyyənlə sevinc oyatmaq iqtidarında deyildi. Odur ki, Seti və Denver Bebi Saqz üçün evlərinin imkan verdiyi hər şeyi etməyə çalışırdılar. Onlar bu evin müxtəlif fəsadlar törədən şəkəri ilə zəif mübarizələrini birlikdə aparırdılar – ağız üstə çönmüş zibil vedrələriylə, yanına tutuzdurulan şapalaqla, kim bilir haradan peyda olmuş murdar qoxularla. Çünki evdəki bu ədavətin mənbəyi onlara elə işığın mənbəyi ilə eyni dərəcədə yaxşı tanış idi.

Bebi Saqz qardaşlar çıxıb gedəndən azacıq sonra, həm onların gedişinə, həm də özünün bu dünyanı tərk etdiyinə tamamilə bi-

ganə halda öldü və həmin hadisədən az keçmiş Seti və Denver də öz dözülməz əzablarına son qoymaq üçün daha tab gətirə bilmədikləri bəd ruhu döyüşə, ya da heç olmasa danışıqlara çağırdılar. Ana ilə qız əl-ələ verib ucadan çığırdılar:

– Çıx görək! Elə bu dəqiqə çıx, yoxsa daha pis olacaq!

Bufet divardan bir qədər aralandı, amma qalan əşyalar yerlərində qaldı.

– Yəqin, bu Bebi nənədir, qoymur, mane olur, – Denver dedi. Onun on yaşı vardı və Bebi Saqza ölümünü heç cür bağışlaya bilmirdi.

Seti gözlərini açdı.

– İnanmıram, – deyərək qızına etiraz elədi.

– Bəs onda niyə çıxmır?

– Sən, deyəsən, unudursan ki, o nə boydadır, – Seti onun yadına saldı. – Axı onun hələ heç iki yaşı da tamam olmayıb. Nəyisə dərk etmək üçün çox balacadır. Özü də hələ indiyə kimi, demək olar ki, bir kəlmə də danışmayıb.

– Bəlkə, o sadəcə olaraq heç nə anlamaq istəmir, – Denver dilləndi.

– Ola bilər. Amma kaş çıxaydı bizim qarşımıza, mən ona hər şeyi başa salardım.

Seti qızının əlini buraxdı və onlar birlikdə bufeti yerinə çəkildilər. Pəncərədən o üzdə arabaçı atının belini qırmancla alışıdırıb onu dördnala çapdırdı, – 124 nömrəli evin qabağundan hamı tez keçməyə çalışırdı.

– Balacadır, amma caduya görə necə gücü çatır! – Denver acıqla qeyd elədi.

– Onda mənim də gücüm onu sevməyə artıqlamasıyla çatırdı, – Seti hər şeyi yenidən xatırlayıb dilləndi.

Çoxdan arzuladığı sərinlik, dörd bir tərəfində qəbirüstü abidələr üçün hazır daşlar, özünün seçdiyi daş və bir də qəbirin enin-